

2

Kennissessie 2

UNIFORMITEIT IN DATA

–
*Door Peter Blangé, Prestatie Innovatie Manager KNVB, en
Steijn Spreij, Performance Analyst Nederlands Elftal*

Peter Blangé en Steijn Spreij gaven een inkijkje in de manier waarop de KNVB aankijkt tegen het gebruik van data en de wijze waarop de bond deze zo effectief mogelijk inzet. De aftrap is voor Blangé, die start met zijn golden standard van het hedendaagse topvoetbal: "Drie topwedstrijden in de week spelen met zeer hoge intensiteit en in de tussentijd alleen maar reizen. Goede spelers houden dat veertig weken per jaar vol en héle goede spelers kunnen dat tien jaar achter elkaar opbrengen."

De nieuwbakken Prestatie Innovatie Manager stelde openlijk de vraag wat spelers en clubs kunnen doen om aan deze standaard te voldoen en hoe bonden en clubs dit kunnen door vertalen naar hun opleidingen en competities. Blangé: "Gezien de huidige ontwikkelingen valt te verwachten dat de intensiteit van en de druk op de competities alleen maar verder zullen toenemen."

Europese benchmark

Aan de hand van fysieke en bal-gerelateerde parameters vergeleek Blangé de Eredivisie met de competities van de Europese big five: Spanje, Engeland, Duitsland, Italië en Frankrijk. Nog voor hij de eerste resultaten liet zien, verklapte hij al dat de grootste verschillen 'm zitten in de intensiteit van de handelingen en met name de sprints op hoge snelheid, dus boven de 21 kilometer per uur. De perceptie, dat in de Spaanse competitie de meeste passes worden gegeven, werd door Blangé grotendeels ontkracht. Zo bestaat die top tien uit vier Engelse clubs, twee Franse, een Duitse, een Italiaanse en een Spaanse club en Ajax completeert het rijtje op plek tien. In vergelijking met het EK 1988 en het WK 1990 is er sprake van een verdubbeling van het aantal passes per wedstrijd – van circa 300 naar circa 650 – en Blangé vroeg zich openlijk af of dit over een kleine twintig jaar opnieuw het geval zal zijn. "Het spel blijft aan verandering onderhevig. De fysieke krachten en snelheid van handelen zullen blijven toenemen."

In gesprek met dagvoorzitter Minke Booij had technisch directeur Hans van Breukelen al onderstreept dat de Nederlandse speelstijl gelijkstaat aan aantrekkelijk, creatief en dominant voetbal. Daaraan refererend toonde Blangé hoe Nederland met elf clubs vertegenwoordigd is in de top-20 als het gaat om het aantal passes tussen centrale verdedigers. "Deze balletjes

breed lijken me niet symbool te staan voor die gewenste speelstijl, maar wel voor de opbouw van achteruit. Uiteraard hebben deze data verdere verdieping nodig”, zo besloot hij na een korte dialoog met de zaal.

Rendement uit doelpogingen

Hoe beter een team is, des te minder kansen heeft het nodig om tot een doelpunt te komen. Logisch. Blangé toonde dat het gemiddelde rendement in de Eredivisie zo'n tien procent bedraagt en dat – net als in de Europese topcompetities – het gros van de doelpunten in het strafschopgebied wordt gemaakt. Met een rendement van vijftien procent staat alleen Feyenoord in de Europese top-20, maar in het staattie 'doelpogingen per wedstrijd' staan zowel Ajax, PSV als Feyenoord bij de beste vijf. Blangé: “Wat zegt dit bijvoorbeeld over onze manier van verdedigen of over de wijze waarop we in Nederland trainen op afronden?”

De oud-volleybalinternational en -bondscoach eindigde zijn betoog met twee scatter plots (spreidingsgrafieken), die de relatie tussen het aantal doelpogingen en doelpunten in de Eredivisie en Jupiler League aangaven. Daarbij rekende hij voor dat een Eredivisie-team in de 33 gespeelde rondes gemiddeld 13,2 pogingen per wedstrijd ondernam en dat de conversie 1,4 doelpunten per wedstrijd bedroeg. Met Feyenoord, Ajax en PSV rechtsboven in beeld, een brede middengroep en een groep links onderaan, sloot de eerste grafiek goed aan op de actuele stand in de Eredivisie. Nadat voor de Jupiler League hetzelfde bleek te gelden, concludeerde Blangé: “Met onze grote hoeveelheid aan data kan vrijwel iedere vraagstelling aan de hand van feiten worden onderbouwd.”

Verbetering van feedbackcycli

Vervolgens was het woord aan Steijn Spreij, sinds eind 2013 als Performance Analyst werkzaam bij de KNVB. In die functie draagt hij zorg voor de productie van trainings- en wedstrijdbeelden en -data en de analyse daarvan. “Dit vanuit het idee dat we met objectieve beelden en data de feedbackcycli tussen coach en spelers en spelers onderling kunnen verbeteren.”

Spreij haakte in op de eerdere 'balletjes breed – discussie' door te stellen dat iedereen data kan verzamelen, maar dat het erom gaat wat je ermee doet. "De verkregen data kun je alleen goed gebruiken als je vanuit een bepaalde visie werkt. Wij werken vanuit de KNVB-visie en de coaches krijgen de ruimte om zaken naar eigen inzicht te finetunen." In dat werk kiest Spreij per taak voor de beste technologie en dus niet voor tools die alles tegelijk kunnen. "Voor videoanalyse heb ik de beste tool, voor het maken van rapporten en statistieken ook. Die tools laten we dan met elkaar communiceren en zo kan ik de visie van de bond, een coach of club meetbaar maken."

Hierop gaf de uit het top hockey afkomstige Performance Analyst een meer concrete beschrijving van zijn werkzaamheden. "We moeten onze speelwijze en onze talenten blijven doorontwikkelen en bewaken. Dat proces moeten we monitoren en dat begint met het opnemen van wedstrijden en trainingen. Afhankelijk van wat we willen, komen we tot een codeblad waarmee we die beelden kunnen analyseren." Die woorden illustreerde hij met slides vol statistieken, zoals corners, vrije trappen, intercepties en gewonnen duels.

Kwantitatieve en kwalitatieve analyse

Die genoemde data – en nog veel meer – verzamelen Spreij en zijn collega's zelf, maar ze kopen ze ook in bij grote dataleveranciers. "Met een paar drukken op de knop kunnen we zo enorm veel zaken registreren. Dat resulteert in video's, die weer bestaan uit verschillende clipjes." Zo kan hij bijvoorbeeld live aan z'n statistieken zien dat het team acht keer succesvol op links is doorgelopen, waarna hij de clipjes kan bekijken om te analyseren hoe dat komt. "Met mijn statistieken en daaropvolgende rapportages faciliteer ik dus de kwalitatieve analyse van de coach. Niet alleen op team-, maar ook op individueel en tegenstanderniveau."

Naast videodata werkt Spreij ook met positiesdata. Die worden genomen middels de transponder op de rug van de voetballers. Deze statistieken zijn niet alleen accurater, maar stellen Spreij ook in staat om de acceleraties van de spelers te meten. Zo kan hij hun fysieke toestand analyseren en door de data om te zetten in een animatie ook ondersteuning bieden bij

het maken en bewaken van tactische keuzes. "We kunnen de afstanden tussen spelers live zien en daar hebben we bijvoorbeeld (in de voorbereiding) van het WK in 2014 veel aan gehad." Oranje opereerde in Brazilië namelijk volgens een nieuw strijdplan en in de aanloop naar het toernooi was het voor de spelers cruciaal om te weten of en wanneer ze compact genoeg stonden.

Tevreden constateerde Spreij hoe de clipjes van een complete wedstrijd steeds meer worden bekeken door de spelers, die meer dan bij zijn aanstelling geacht worden om de eigenaar van hun eigen ontwikkeling te zijn. Ook leidde hij zijn toehoorders langs de nieuwste ontwikkelingen, zoals virtual reality: spelers krijgen een 3D-bril op en zien voor hun ogen een spelsituatie, waarin ze een keuze moeten maken tussen drie gegeven opties. Spreij: "Je krijg gelijk feedback of je de juiste keuze hebt gemaakt. Dit systeem wordt al gebruikt en de club die de beste scenario's maakt, zal hier het meeste aan gaan hebben."

Realtime feedback

Een andere ontwikkeling is freeD-beeld, waardoor een spelsituatie uit alle mogelijke hoeken bekeken kan worden. Door de integratie van de data in de hoge resolutie-opnamen kunnen video, fysieke en tactische data aan elkaar gekoppeld worden en gebruikt worden voor realtime-analyse. Spreij stipte aan hoe Facebook-CEO Mark Zuckerberg deze ontwikkelingen al eens had aangekondigd. "Uiteindelijk moet alles realtime worden en in mijn wereld betekent dat het grondig en op basis van betrouwbare data analyseren van wedstrijden." Op de vraag of hij tijdens de wedstrijd direct invloed kan hebben op het spel, antwoordde Spreij dat in het hockey iemand die vier minuten in het rood zit al wordt gewisseld. "Een voetbal-coach kan niet onbeperkt wisselen en dus is hier minder sprake van. Wel kun je hier op andere manieren gebruik van maken, door bijvoorbeeld tactische aanpassingen te doen."

Kun je binnenkort vanuit je huis met een speciale bril op voetbalwedstrijden bekijken alsof je in het stadion zit? Worden de spelers straks volgehangen met sensors en chips, die direct worden afgelezen door de staf? Ook Spreij wist niet waar de grens ligt. Wel kon hij melden dat je

met statistieken, hoe betrouwbaar ook, nog altijd niet de toekomst kunt voorspellen. "Voor en tijdens het afgelopen EK wees alles erop dat Frankrijk kampioen zou worden, maar het is niet gebeurd. Wel is het zo dat de partij die de beste data verzamelt en daar vanuit de eigen visie het beste mee omgaat, er het meest aan gaat hebben."

Kennis en expertise delen

In de afsluitende vragenronde legde Spreij nog uit hoe hockeybondcoach Max Caldas tijdens de Olympische Spelen in Rio de Janeiro enkel de meest relevante data op zijn iPad te zien kreeg. Vanuit de informatie van eerdere toernooien was het dashboard voor Caldas gefilterd naar de meest relevante live-informatie voor hem.

Blangé zei zich te realiseren dat het omarmen van data door de clubs tijd en aandacht vraagt en dat diverse clubs al ontzettend goed bezig zijn. "Wat we hier besproken hebben is state of the art. Laten we nu zorgen dat we ten faveure van het Nederlands voetbal kennis en expertise met elkaar delen. Want: in je eentje ga je harder, maar samen kom je verder."